

Reactie Vereniging Openbaar Onderwijs op wetsvoorstel 'Intrekken regeling gratis schoolboeken'

Inleiding

De Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) vindt dat het wetsvoorstel 'Intrekken regeling gratis schoolboeken' onvoldoende mogelijkheden biedt om de hoogte van de schoolkosten voor ouders in de hand te kunnen houden. De VOO pleit er daarom voor dat de medezeggenschapsraad geen adviesrecht maar instemmingsrecht krijgt over het beheersbaar houden van de kosten voor lesmaterialen en digitale leermiddelen. Verder constateert de VOO dat minder draagkrachtige ouders niet meer volledig zullen worden gecompenseerd voor de aanschaf van lesmateriaal, zoals dat voor de invoering van de gratis schoolboeken wel het geval was. In voornoemd wetsvoorstel wordt verwezen naar het wetsvoorstel 'Hervorming kindregelingen', waarin de maximale compensatie op 175 euro wordt gesteld (mvt¹, paragraaf 2.3.1). Daardoor dreigt voor de minst draagkrachtige ouders een strop van minimaal 125 euro per jaar.

Compensatie minder draagkrachtige ouders

De regeling voor de gratis schoolboeken bestaat pas vijf jaar. De voorgenomen afschaffing ervan is geen blijk van consistent overheidsbeleid, maar is bovendien voor scholen zuur, omdat zij veel energie in de uitwerking van de regeling hebben gestopt. Pijnlijk is het nog voor - met name - minder draagkrachtige ouders, waarvan de kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan. Zij zullen door de wetswijziging extra financiële tegenvallers moeten incasseren, omdat in de wetsvoorstellen niet meer wordt voorzien in een volledige compensatie van het lesmateriaal voor de minder kapitaalkrachtige ouders. Het wetsvoorstel 'Hervorming kindregelingen' stelt de maximale verhoging in verband met aanschaf van lesmateriaal op 175 euro. Met een maximum bedrag van 300 euro voor lesmateriaal moeten deze ouders dus 125 euro zelf betalen. De VOO vindt dat er meer duidelijkheid moet komen over de concrete gevolgen van het afschaffen van de gratis schoolboeken voor deze groep ouders en verzoekt de Tweede Kamer hierover en over de wenselijkheid van deze uitwerking vragen te stellen aan de staatssecretaris. Daarnaast doet de Kamer er verstandig aan toe te zien op voldoende voorlichting voor deze ouders over de wijze waarop zij voor tegemoetkoming in de kosten voor lesmaterialen in aanmerking kunnen komen. De VOO wordt nog te vaak benaderd door ouders in financiële problemen, die het overzicht van de mogelijke financiële regelingen kwijt zijn. Daardoor blijven dergelijke regelingen dikwijls onbenut.

Positie medezeggenschapsraad

In het wetsvoorstel wordt een adviesrecht geregeld voor de medezeggenschapsraad (MR) over het beleid en de kosten met betrekking tot lesmaterialen en elektronische informatiedragers. Achtergrond is dat de overheid het van belang vindt om de kosten voor ouders beheersbaar te houden, zodat daarmee de toegankelijkheid van het onderwijs wordt gewaarborgd. De VOO stelt dat een adviesrecht hier onvoldoende voor zal zorgen, omdat bij weigering van de schoolleiding om het advies van de MR over te nemen, de gang naar de Landelijke Commissie Geschillen WMS (LCG) voor veel MR'en een brug te ver zal zijn. Daarom pleit de VOO ervoor om in de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) op te nemen dat de MR instemmingsbevoegdheid krijgt bij wijziging van beleid met betrekking tot lesmaterialen en elektronische informatiedragers. Hieronder vallen ook specifiek de kosten voor de leermiddelen. Indien de hoogte van de kosten wordt aangepast, betreft dit immers een wijziging van beleid en moet de MR opnieuw instemmen.

¹ Aanpassing van de Wet op het kindgebonden Budget (WKB)

Elektronische leermiddelen

Met de opkomst van elektronische leermiddelen zoals ipads en laptops zal zich in toenemende mate het risico voordoen dat leerlingen met verouderde versies van hardware en software op school komen. Bij digitale leermiddelen is de kans groter dan bij boeken dat de uitgever het werken in een minder recente versie onmogelijk maakt. De VOO vindt dat scholen hierin zelf de regie ter hand moeten nemen, zodat alle leerlingen met dezelfde versie kunnen werken. Dat kan door de distributie zelf te organiseren, maar ook door goede afspraken te maken met leveranciers. Daarnaast meent de VOO dat in het beleid van scholen moet worden opgenomen wie eigenaar is van de leermiddelen, in het bijzonder elektronische leermiddelen. Dit kan in de memorie van toelichting van het wetsvoorstel 'Intrekken regeling gratis schoolboeken' worden opgenomen.

Vrijwillige ouderbijdrage

Tot slot maakt de VOO zich zorgen over de vrijwilligheid van de ouderbijdrage, nu steeds meer scholen tot invoering van elektronische leermiddelen zoals laptops en tablets overgaan. Ouders zien zich steeds vaker geconfronteerd met extra kosten via de vrijwillige ouderbijdrage en zien geen andere keuze dan deze maar te betalen. Vanuit educatieve uitgeverijen vindt op dit moment zelfs een lobby plaats om de aanschaf van elektronische informatiedragers volledig via de vrijwillige ouderbijdrage te financieren. Dat is ongegeneerd proberen om op rekening van ouders zoveel mogelijk te verdienen aan het onderwijs. De VOO benadrukt dat ouders niet degenen mogen zijn die betalen voor de transitie van boeken naar digitale leermiddelen. Het is daarom essentieel dat medezeggenschapsraden voldoende invloed kunnen blijven uitoefenen op het beleid rondom de vrijwillige ouderbijdrage, om onredelijke kosten voor ouders te voorkomen. Bovendien moeten scholen, ondanks de soms onvermijdelijke doorberekening van dit soort extra kosten, er zorg voor dragen dat ook voor kinderen van minder draagkrachtige ouders dit soort voorzieningen bereikbaar zijn. Het niet betalen van de vrijwillige ouderbijdrage mag er volgens de VOO nooit toe leiden dat deze kinderen als enigen niet over een laptop of tablet kunnen beschikken.

Evenmin mag de variatie in hoogten van ouderbijdragen per school, die door deze maatregel ongetwijfeld groter zal worden, ertoe leiden dat de sociale stratificatie in het onderwijs een vlucht neemt: de VOO vindt het onwenselijk dat er straks scholen zijn met voornamelijk leerlingen van kapitaalkrachtige ouders, omdat deze scholen hoge bedragen aan de ouders vragen voor informatiedragers en daarmee de toegang voor leerlingen van minder draagkrachtige ouders bemoeilijken.

Samenvattend beveelt de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO) aan:

- In de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) de bepaling op te nemen dat de MR instemmingsbevoegdheid krijgt bij wijziging van beleid met betrekking tot lesmaterialen en elektronische informatiedragers. Hieronder vallen ook specifiek de kosten voor de leermiddelen. Indien de hoogte van de kosten wordt aangepast, betreft dit immers een wijziging van beleid en moet de MR opnieuw instemmen.
- Er bij de staatssecretaris op aan te dringen meer duidelijkheid te geven over de gevolgen van de wetswijziging voor de minst draagkrachtige ouders, in het bijzonder met betrekking tot de niet meer volledige compensatie voor aanschaf van lesmaterialen, waardoor de toegankelijkheid van het onderwijs in gevaar komt.
- Erop toe te zien dat er voldoende voorlichting is voor minder draagkrachtige ouders over de wijze waarop zij voor tegemoetkoming in de kosten voor lesmaterialen via het kindgebonden budget in aanmerking kunnen komen.
- In de handhaving van het toezicht op de vrijwillige ouderbijdrage rekening te houden met de gevolgen van extra kosten voor elektronische informatiedragers voor ouders in het algemeen en minder draagkrachtige ouders in het bijzonder.

Almere, 3 oktober 2013